

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	1116
Land:	Somalia
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat, Kenya/Somalia. Forhold for somaliske flyktninger i Kenya, med fokus på Dadaab-Leirene
Udgivet:	28. oktober 2024
Optaget på baggrundsmaterialet:	6. februar 2025

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Kenya/Somalia

Forhold for somaliske flyktninger i Kenya, med fokus på Dadaab-leirene

28. oktober 2024

© Landinfo 2024

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Fredrik Selmers vei 6

Postboks 2098 Vika

0125 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

This report deals with the conditions for Somali refugees in Kenya, focusing on the Dadaab camps, where the vast majority of Somali refugees in Kenya reside. Over the years, Kenya has received a considerable number of Somali refugees. At the same time, Kenyan authorities consider the refugees a security threat and are trying to regulate refugees' freedom of movement in Kenya. Until April 2016, Somalis were granted asylum in Kenya upon registration, but asylum applications were assessed individually after this. However, it was not possible to register as an asylum seeker in Dadaab for a long time. The processing of asylum applications also appears to be inadequate, and the practice is unclear. Registration as a refugee/asylum seeker is based on verbal information, and both Kenyan authorities and UNHCR have limited capacity to verify this. This is supported by the fact that a large number of Kenyan Somalis, who dominate the part of Kenya where the Dadaab camps are located, have been registered as refugees over the years. The refugees in Dadaab maintain the same culture as in Somalia, including the practice of handling conflicts through clan and FGM. Many refugees/asylum seekers in the camps travel regularly to and from Somalia and also maintain contact with family and friends in and outside Somalia. The cultural and socio-economic ties between refugees and Kenyan-Somalis are also close, including language and clan affiliation. The general security situation for refugees/asylum seekers in the Dadaab camps appears relatively good. Al-Shabaab members are present in the camps but keep a low profile and do not carry out attacks in the camps.

Sammendrag

Dette temanotatet omhandler forhold for somaliske flyktninger i Kenya, med fokus på Dadaab-leirene, hvor det store flertallet av somaliske flyktninger i Kenya oppholder seg. Kenya har opp gjennom årene tatt imot svært mange somaliske flyktninger. Kenyanske myndigheter anser samtidig flyktningene som en sikkerhetstrussel, og forsøker å regulere deres bevegelsesfrihet i landet. Inntil april 2016 fikk somaliere asyl i Kenya ved registrering, men etter dette vurderes asylsøknader individuelt. Det var imidlertid lenge ikke mulig å registrere seg som asylsøker i Dadaab. Behandling av asylsøknader fremstår som mangelfull og praksis uklar. Registrering som flyktning/asylsøker baserer seg på muntlige opplysninger, og både kenyanske myndigheter og UNHCR har begrenset kompetanse til å etterprøve disse. Dette underbygges av at et stort antall kenyansk-somaliere, som dominerer den delen av Kenya hvor Dadaab-leirene er lokalisert, har blitt registrert som flyktninger opp gjennom årene. Flyktningene i Dadaab opprettholder den samme kulturen som i Somalia, inkludert praksisen med å håndtere konflikter gjennom klan, samt FGM. Mange flyktninger/asylsøkere i leirene reiser jevnlig til og fra Somalia, og opprettholder også kontakt med familie og venner i og utenfor Somalia. De kulturelle og sosioøkonomiske båndene mellom

flyktninger og kenyansk-somalier er tette, blant annet i form av språk og klan-tilhørighet. Den generelle sikkerhetssituasjonen for flyktninger/asylsøkere i Dadaab-leirene fremstår som relativt god. Al-Shabaab-medlemmer er til stede i leirene, men holder en lav profil og gjennomfører ikke angrep i leirene.

Innhold

1 Innledning	7
2 Dadaab-leirene	7
2.1 Tall og trender	9
2.2 Hvor kommer flyktningene i Dadaab-leirene fra?	9
2.3 Kenyanske myndigheter ser flyktninger som en sikkerhetsrisiko	11
3 Grensekryssing og flukt til Dadaab-leirene	11
4 Registrering og anerkjennelse som flyktning	12
4.1 Anerkjennelse som flyktning ved registrering inntil april 2016	13
4.2 Registreringsstans i Dadaab fra mai 2016	13
4.3 Kartlegging av nyankomne fra mai 2022	13
4.4 Registrering startet opp igjen i slutten av februar 2023	15
4.5 Registreringen baserer seg på muntlige opplysninger	15
4.6 Uklar praksis og manglende behandling av asylsøknader	16
4.7 Kenyansk-somalier registrert som flyktninger	17
5 Dokumentasjon på identitet og status i Kenya	18
5.1 ID-kort for flyktninger	19
5.2 Flyktningdatabasen	20
6 Opphold utenfor leirene krever tillatelse	20
6.1 Tillatelse til å bevege seg utenfor leirene («movement pass»)	21
6.2 Tillatelse til å bo utenfor leirene («urban status»)	22
6.3 Anerkjente flyktninger kan søke om arbeidstillatelse, men få få dette	23
7 Sikkerhetsforhold i leirene	23
7.1 Kenyanske sikkerhetsstyrker er til stede i leirene, men kan være en kilde til utrygghet	24
7.2 Konflikter håndteres normalt gjennom klansystemet	25
7.3 Al-Shabaab er til stede i leirene, men holder en lav profil	26
7.4 Kvinnelig kjønnslemlestelse er utbredt i leirene	27
7.5 LHBT- og andre enkeltpersoner kan være utrygge i leirene	27
8 Andre forhold i leirene	27
8.1 Helsetjenester	28
8.2 Utdanning	28
8.3 Sosiokulturelle og økonomiske bånd til Somalia og diasporaen	29
9 Frivillig retur til Somalia	29
10 Kan flyktninger bli kenyanske statsborgere?	30
11 Referanser	33

1 Innledning

Dette temanotatet omhandler forhold for somaliske flyktninger i Kenya, med fokus på Dadaab-leirene. Notatet gir ingen uttømmende redegjørelse, men avgrenser seg til praktiske forhold som er relevante for norsk utlendingsforvaltning.

Notatet baserer seg i stor grad på informasjon fra kenyanske myndigheter og organisasjoner som jobber med somaliske flyktninger i Kenya, samt andre ressurspersoner, som Landinfo har møtt under informasjonsinnhentingsreiser til Kenya i 2022, 2023 og 2024, herunder et besøk i Dadaab-leirene i februar 2023. De muntlige kildene er i hovedsak anonymisert av hensyn til deres arbeidssituasjon. Landinfo har forsøkt å oppklare, systematisere og utfylle informasjonsbildet, men det foreligger fortsatt uklarheter og divergerende opplysninger, blant annet om tidsangivelser. Slik informasjon bør benyttes med varsomhet.

Flyktningpolitikk er stadig gjenstand for debatt i Kenya og følgelig utsatt for endringer (noe også dette notatet reflekterer). Senest sommeren 2024 kunngjorde kenyanske myndigheter at de fra november 2024 vil implementere den såkalte Shirika-planen, som skal omvandle flyktningleirene i landet, herunder Dadaab-leirene, til byer og integrere dem sosioøkonomisk med vertsamfunnene (se for eksempel Odeny 2024). Det er uklart hvordan dette faktisk vil arte seg, og notatet beskriver forholdene slik de er i dag, før en eventuell implementering av planen. Som notatet viser, fremstår flyktningleirene uansett allerede, uavhengig av kenyanske myndigheters forsøk på regulering, som levende byer, hvor beboerne driver med sitt og forsøker å skape seg et best mulig liv.

2 Dadaab-leirene

Dadaab-leirene består av fem leirer:

1. Ifo
2. Dagahaley
3. Hagadera
4. Ifo 2
5. Kambioos

Leirene omtales gjerne under fellesbetegnelsen Dadaab fordi de er lokalisert ved den kenyanske landsbyen Dadaab i det kenyanske fylket (county) Garissa. Den første Dadaab-leiren, Ifo, ble opprettet i 1991 (UN Habitat 2021, s. 52-53).¹ De andre kom til etter hvert som antallet somaliske flyktninger økte: Hagadera og Dagahaley i 1992, Ifo 2 og Kambioos i 2010/2011. To av leirene, Ifo 2 og

¹ Mens Dadaab, Ifo, Ifo 2 og Dagahaley ligger i Dadaab sub-county, er Hagadera og Kambioos lokalisert i Fafi sub-county.

Kambioos, ble senere lagt ned, da antallet flyktninger avtok (UN Habitat 2021, s. 24-25).² Da Landinfo besøkte Dadaab i februar 2023, var kun Ifo, Dagahaley og Hagadera i drift, men grunnet det store antallet nyankomne flyktninger, ble Ifo 2 offisielt gjenåpnet 13. mai 2023. Ved utgangen av oktober 2023 var cirka 22 000 flyktninger relokalisert dit (kilde P, e-post av 19. november 2023).³

Dadaab fremstår som en vanlig kenyansk landsby (egne observasjoner under besøk i 2023). Landsbyen har en befolkning på rundt 12 000 (UN Habitat 2021, s. 66), dvs. at det er langt flere personer i flyktningleirene.⁴ Landsbyen Dadaab er et knutepunkt langs hovedveien A3, som går fra den somaliske grensebyen Dhobley, via Dadaab, til Garissa by ved Tana-elven, og derfra videre til Nairobi (se Google Maps). Flyktningleirene ligger langs sideveier som strekker seg ut fra A3 (se kart i UN Habitat 2021, s. 53-54). Leirene Ifo, Ifo 2 og Dagahaley ligger nord for Dadaab, Hagadera og Kambioos sørvest for Dadaab.

Flyktningleirene befinner seg et stykke utenfor landsbyen, og det går buss fra landsbyen til leirene. Dadaab-leirene (som er i bruk) fremstår i seg selv som byer/landsbyer, med boliger av ulik standard, og har utviklet seg til viktige bindeledd for handel mellom Sør-Somalia, særlig havnebyen Kismayo, og Kenya. Under besøket vårt i 2023 passerte Landinfo blant annet et dyremarked, hvor nomader fra Somalia solgte kameler. Leirene er videre inndelt i «sub-camps», «sections» og «blocks» (Ombati 2023b; kilde L, møte i Dadaab, 2023).

Dadaab har en egen flystripe, som brukes av FN og andre organisasjoner som jobber med flyktningene, men som ikke er åpen for kommersielle flyvninger. Vanlige folk må altså reise landeveien for å komme til Dadaab. Dadaab landsby ligger cirka 340 km fra den somaliske kystbyen Kismayo, cirka 100 km fra den somaliske grensen og cirka 470 km fra Nairobi (UN Habitat 2021, s. 34).

I Garissa fylke, der Dadaab ligger, bor i hovedsak etniske somaliere (kenyansk-somaliere) (Landinfo 2024a, s. 6), med tette kulturelle og sosioøkonomiske bånd, herunder i form av språk og klan tilhørighet, på tvers av landegrensene.

² Kilder oppgir noe ulike informasjon om når leirene ble åpnet og stengt. Ombati (2023b) viser for eksempel til at Ifo 2 og Kambioos ble åpnet i juli og august 2011, da mange somaliere flyktet til Kenya grunnet tørke, og at begge leirene ble stengt i 2019, etter at mange flyktninger returnerte til Somalia. UN Habitat (2021, s. 50 og 52-53) viser derimot til at Ifo 2 ble åpnet i 2010, og at begge leirene ble stengt i 2018. Som det fremgår i fotnote 3, kan de divergerende opplysningene skyldes at myndighetene kommer med en kunngjøring om åpning/stenging før det faktisk skjer.

³ Både Ifo 2 og Kambioos ble kunngjort for gjenåpning («gazetted») i desember 2022 (Republic of Kenya 2022), men ifølge kilde P (e-post av 19. november 2023) ble kun Ifo 2 faktisk tatt i bruk, mens Kambioos er tenkt som en «back-up-løsning» ved eventuelt fremtidig behov.

⁴ Antall innbyggere i Dadaab sub-county er cirka 180 000, og cirka 130 000 i Fafi sub-county (Kenya National Bureau of Statistics 2019, s. 414). Flyktninger/asylsøkere kommer i tillegg.

2.1 Tall og trender

Per 30. juni 2024 oppholdt det seg formelt 777 000 asylsøkere og flyktninger i Kenya (UNHCR 2024), i hovedsak i to leirkompleks ved byen Kakuma i Nord-Kenya og Dadaab i Øst-Kenya. Offisielt huser Dadaab-leirene 383 000 og Kakuma-leirene 290 000, mens 104 000 oppholder seg i Nairobi og andre kenyanske byer.⁵

Cirka halvparten (435 000) av flyktningene/asylsøkerne i Kenya er registrert som somaliere (UNHCR 2024). Det store flertallet av disse oppholder seg i Dadaab-leirene (371 000), hvor de utgjør 97 prosent av beboerne, mens 39 000 oppholder seg i Kakuma-leirene,⁶ og 25 000 lever i Nairobi og andre byer.

Flere av kildene Landinfo møtte i Dadaab i 2023, mente at offisielle tall på antall flyktninger ikke nødvendigvis gjenspeiler realiteten. Kilde E poengterte at den kenyanske grensen er porøs og at mange flyktninger bor hos familie, slekt og venner i eller utenfor leirene uten å gi seg til kjenne for kenyanske myndigheter. Det reelle antallet somaliske flyktninger, inkludert uregistrerte, er ifølge kilden følgelig trolig høyere enn det offisielle tallet. Kilde E understrekte at også befolkningen i Dadaab-leirene er «flytende», da mange flyktninger reiser frem og tilbake over grensen (mer om dette under). Som det fremgår under, har også kenyansk-somaliere registrert seg som flyktninger.

Ifølge offisiell statistikk oppholder det seg omtrent like mange menn (49 prosent) som kvinner (51 prosent) i leirene (UNHCR 2024, s. 3). Dette inkluderer også barn. Kildene Landinfo møtte i Dadaab i 2023, var alle av den oppfatning at det store flertallet av beboerne i leirene, er kvinner og barn (av begge kjønn). Representanter for kenyanske sikkerhetsstyrker (kilde L) hevdet at mennene blir igjen i eller vender tilbake til Somalia fordi de er al-Shabaab-medlemmer. Også representanter for lengeværende flyktninger (kilde I) viste til dette. Kilde N nyanserte bildet ved å vise til at mennene ofte blir igjen, vender tilbake eller pendler frem og tilbake for å passe på familiens eiendom, husdyr og/eller drive jordbruk. Kilden forklarte at det ikke er uvanlig at menn skiller seg eller bare etterlater kone og barn i Dadaab.

2.2 Hvor kommer flyktningene i Dadaab-leirene fra?

Antallet flyktninger i Dadaab-leirene har gått i bølger siden 1991, avhengig av sikkerhets- og humanitære forhold i Sør-Somalia (se UN Habitat 2021, s. 24-25). Årsakene til flukt fra Sør-Somalia varierer, men inkluderer typisk væpnet konflikt

⁵ Det store flertallet av de urbane flyktningene/asylsøkerne oppholder seg i Nairobi (79 000), men noen oppholder seg i byer som Eldoret, Mombasa og Nakuru.

⁶ Mange av de somaliske flyktningene i Kakuma ble relokalisert hit fra Dadaab-leirene i 2016, da kenyanske myndigheter ville stenge sistnevnte (kilde U, Teams-møte 2022).

og/eller tørke. Befolkningen var høyest mot slutten av 2011 (nesten 500 000), da store deler av Sør-Somalia var preget av tørke, matvareusikkerhet og/eller sult.

Det finnes ingen åpent tilgjengelig statistikk på hvor flyktninger/asylsøkere i Dadaab-leirene kommer fra og deres klan tilhørighet, men ifølge uoffisiell statistikk fra organisasjoner i Dadaab-leirene (som videreformidlet av kilde P i e-post av 19. april 2023), kommer det store flertallet fra Juba-regionene i Sør-Somalia (over 40 prosent fra Nedre Juba og cirka 20 prosent fra Midtre Juba).

En lokal ressursperson, som har jobbet i Dadaab-leirene i en årrekke (kilde N) og representanter for bistandsorganisasjoner i Dadaab (kilde H) forklarte at det store flertallet av flyktningene er Ogaden, som også er den dominerende klanen i Kenya, men at det også bor flyktninger fra andre klaner i leirene, herunder Marehan og Hawiye, samt «mange» Jareer.⁷ En somalisk journalist (kilde O), som har tilbrakt store deler av livet sitt i Dadaab-leirene, delte oppfatningen, og forklarte at mange av Ogaden-flyktningene kom til Dadaab på begynnelsen av 1990-tallet eller er etterkommere av disse. Dette sammenfaller med den uoffisielle statistikken om at den største gruppen i leirene kommer fra Nedre Juba, da denne regionen domineres av Ogaden-klanen (Landinfo 2014, s. 8).

Ifølge representanter for lengeværende flyktninger i Dadaab-leirene (kilde I) kom flertallet av dagens leirflyktninger til Dadaab tidlig på 1990-tallet grunnet borgerkrigen i Sør-Somalia. Disse har altså bodd i leirene i over 30 år. Mange er født der og har selv fått barn i Dadaab.

Flyktningene Landinfo møtte i Dadaab i 2023, kom fra ulike klaner og områder i Sør-Somalia, inkludert al-Shabaab-områder. Flere var først blitt fordrevet internt i Sør-Somalia, før de flyktet til Kenya. Noen oppga at de også bodde hos kenyansk-somaliske slektninger (utenfor leirene) en tid før de endte i Dadaab. Flyktningene Landinfo møtte, oppga særlig tørke og dårlige levekår i Sør-Somalia som årsak til at de flyktet til Kenya.

Cirka 10 000 flyktninger/asylsøkere i Dadaab er registrert som etiopiere, mens 1500 er registrert som sørsudanere (UNHCR 2024, s. 5-6). Det er uklart i hvilken grad etniske somaliere er registrert som etiopiere.⁸

⁷ Jareer, også omtalt som bantu-somaliere, refererer til flere lavstatusgrupper i Somalia. Jareer er nærmere omtalt i en egen Landinfo-respons (se Landinfo 2023).

⁸ Ifølge kildene Landinfo møtte i Dadaab i 2023, er de registrerte etiopierne i hovedsak oromoer. Det reelle antallet etiopiere kan imidlertid være høyere, da det er uklart i hvilken grad etniske somaliere fra Etiopia har blitt registrert som etiopiere eller somaliere. Deler av Etiopia (Somali-regionen) domineres av etniske somaliere (etiopisk-somaliere). Også her er Ogaden den dominerende klanen. Etiopisk-somaliere har også flyktet til Dadaab opp gjennom årene, særlig da etiopiske myndigheter slo ned på Ogaden National Liberation Front (ONLF) i 2007 (Landinfo 2017, s. 10; 2018), men det er uklart om i hvilken grad disse ved registrering har oppgitt å være fra Etiopia eller Somalia.

2.3 Kenyanske myndigheter ser flyktninger som en sikkerhets-trussel

Kenya har opp gjennom årene tatt imot svært mange somaliske flyktninger/asylsøkere. Landinfos kilder anerkjenner dette, men viser samtidig til at kenyanske myndigheter ser flyktningene som en sikkerhetstrussel, og at politikken overfor gruppen, særlig siden 2016, farges av denne bekymringen. Kildene vektlegger at den somaliske islamistorganisasjonen al-Shabaab har gjennomført en rekke terrorangrep i Kenya, herunder mot kjøpesenteret Westgate i Nairobi i september 2013 (McConnell 2015) og mot universitetet i Garissa i april 2015 (BBC 2015), i tillegg til angrep mot kenyanske sikkerhetsstyrker på begge sider av grensen.⁹ Ifølge representanter for en internasjonal organisasjon som jobber med flyktninger i Dadaab (kilde U, Teams-møte, juni 2022) betrakter kenyanske myndigheter særlig Dadaab-leirene som et tilfluktsted for terrorister og planlegging av angrep mot kenyanere.

Senest i mars 2021 kunngjorde myndighetene at de ville stenge flyktningleirene i landet og repatriere beboerne for å «beskytte kenyanere» (Deutsche Welle 2021). Kenyansk høyesterett satte imidlertid foten ned (Yusuf 2021). Også i 2017 stanset kenyansk høyesterett et forsøk fra kenyanske myndigheter på å stenge Dadaab-leirene og returnere beboerne til Somalia (BBC 2017). Kilde E og kilde M (møter i Dadaab 2023), som forholder seg til kenyanske myndigheter gjennom sitt arbeid i Dadaab-leirene, forklarte at myndighetene og UNHCR har blitt enige om et «kompromiss» om å la leirene være i fred, men samtidig jobbe for at beboerne repatrieres eller gjenbosettes i andre land. Hvordan dette skal skje, er imidlertid uklart. Som det fremgår under, er det lite som tyder på at beboerne i Dadaab-leirene frivillig returnerer til Somalia på permanent basis.

3 Grensekryssing og flukt til Dadaab-leirene

Kryssing av landegrensen mellom Somalia og Kenya er nærmere omtalt i et eget temanotat (Landinfo 2024a, s. 7-9). Grensen er svært porøs og ifølge Landinfos kilder «lett» å krysse irregulært både til fots og med kjøretøy. Begge sider av grensen er befolket av etniske somaliere, forbundet gjennom tette sosio-økonomiske bånd, herunder slektskap/klan, språk og religion.

Representanter for kenyanske sikkerhetsstyrker (kilde L, møte i Dadaab 2023) forklarte at de iblant møter på flyktninger i grenseområdet, som de tar med til Dadaab-leirene. Kilden understrekte imidlertid at sikkerhetsstyrker ikke er til stede overalt langs grensen til enhver tid, og at flyktninger som passerer grensen,

⁹ Kenyanske styrker gikk til krig mot al-Shabaab i Sør-Somalia i oktober 2011, etter en rekke bortføringer av turister og hjelpearbeidere i Kenya over grensen til Somalia (International Crisis Group 2012, s. 3).

følgelig ikke nødvendigvis fanges opp. I hvilken grad disse selv oppsøker Dadaab-leirene, er uklart.¹⁰

Representanter for bistandsorganisasjoner som jobber i Dadaab-leirene (kilde H, møte 2023), forklarte at verken UNHCR eller andre bistandsorganisasjoner er til stede langs grensen og dermed først møter flyktninger som kommer til Dadaab.

Flyktninger som kommer til Dadaab, har ifølge kilde H normalt vært i kontakt med slektninger/klanmedlemmer i flyktningleirene og/eller lokalsamfunnet før ankomst og deretter foretatt en planlagt/koordinert reise dit fra Somalia. Landinfos samtaler med flyktninger i Dadaab underbygger dette.

Under oppholdet vårt i Dadaab pratet vi med flere flyktninger som nylig hadde passert landegrensen (kilde K, feltbesøk i utkantområder av Dadaab-leirene 2023).¹¹ Disse ga uttrykk for at flukten til Dadaab ikke var tilfeldig, men at de hadde reist dit etter samtaler med slektninger/klanmedlemmer i leirene og/eller lokalområdet, som hadde orientert dem om forholdene på stedet og/eller bistått dem med å etablere seg ved ankomst. Noen viste til at de endte opp i leirene fordi kenyanske slektninger ikke hadde plass til dem, men at slektningene hjalp dem med å finne et sted å slå seg ned og sette opp bolig. Andre forklarte at mannen i husholdningen hadde reist fra Somalia til Dadaab først, undersøkt forholdene, og så gitt beskjed til kone, barn og andre familiemedlemmer om å reise etter. En lokal ressursperson, som har jobbet for ulike organisasjoner i Dadaab-leirene i mange år, bekreftet at dette er et typisk handlingsmønster for somaliere som flykter til Dadaab (kilde N, møte 2023).

4 Registrering og anerkjennelse som flyktning

Personer som flykter til Kenya, er lovpålagt å registrere seg som asylsøker ved nærmeste mottakssenter eller myndighetskontor «immediately upon entry or within thirty days», jf. artikkel 24 i flyktningloven (Refugee Act 2021).¹²

¹⁰ Irregulær migrasjon fra Somalia til Kenya er svært utbredt, uten at det finnes statistikk på dette. Landinfo (2024a) har skrevet et temanotat om dette, med fokus på irregulært opphold i Nairobi.

¹¹ Landinfo besøkte blant annet nyankomne flyktninger som levde i provisoriske boliger (makeshift shelters) i utkantområder av Dadaab-leirene (kilde K, møte i Dadaab, 2023). Her fikk vi vandre litt rundt og prate med beboere. Noen av flyktningene inviterte oss inn i boligen sin, og fortalte ulike historier (via tolk). De kom fra ulike deler av Sør-Somalia, herunder al-Shabaab-kontrollerte områder og IDP-bosetninger i myndighetsområder. Noen hadde passert grensen til fots, andre hadde tatt buss. Noen viste til at de hadde flyktet grunnet al-Shabaab, men de fleste viste til krevende levekår grunnet tørke og generell usikkerhet i Sør-Somalia. Noen hadde flere koner, og alle hadde mange barn.

¹² Kenyas håndtering av flyktninger reguleres av flyktningloven av 2021 (Refugee Act 2021) og flyktningforskriften av 2024 (Refugees (General) Regulations 2024). Lovens ordlyd vektlegger

Department of Refugee Services (DRS) er myndighetsorganet med ansvar for registrering og håndtering av asylsøkere/flyktninger.¹³ Som beskrevet under, var det imidlertid lenge ikke mulig å registrere seg som asylsøker hos DRS i Dadaab.

4.1 Anerkjennelse som flyktning ved registrering inntil april 2016

Inntil 29. april 2016 fikk somaliere innvilget flyktningstatus i Kenya ved registrering (prima facie) (Gazette 2016; kilde P, e-post av 19. november 2023; kilde U, Teams-møte, juni 2022). Etter dette registreres somaliere som asylsøkere, og flyktningstatus beror på en individuell vurdering (refugee status determination – RSD).¹⁴ Kenyanske myndigheter stoppet imidlertid å registrere asylsøkere i Dadaab kort tid etter praksisendringen (se under).

4.2 Registreringsstans i Dadaab fra mai 2016

Med unntak av nyfødte barn av allerede registrerte flyktninger/asylsøkere,¹⁵ stoppet kenyanske myndigheter å registrere asylsøkere (både personer fra Somalia og andre land) i Dadaab 8. mai 2016 (DRS og kilde E, møter i Dadaab 2023; kilde P, e-post 19. november 2023). Ifølge representanter for en lokal organisasjon som jobber med migranter i Kenya (kilde R, møte i Mombasa 2023), må dette ses i lys av at kenyanske myndigheter ønsket å stenge Dadaab. Kilden understrekte at man må være registrert som asylsøker/flyktning for å få humanitær bistand. Registrering som asylsøker var fortsatt mulig i Nairobi og Kakuma, men også her stanset registreringen tidvis opp, særlig under Covid-pandemien i 2020 og 2021.

4.3 Kartlegging av nyankomne fra mai 2022

Da Landinfo besøkte Dadaab i februar 2023, mens det fortsatt ikke var mulig å registrere seg som asylsøker, foretok kenyanske myndigheter (DRS) og UNHCR en kartlegging («profilering») av nyankomne. Bakgrunnen var at befolkningen i leirene hadde økt dramatisk som følge av tørke i Sør-Somalia (og Kenya), og hensikten var å få oversikt over situasjonen for å kunne yte humanitær bistand til de nyankomne. Kartleggingen startet ifølge kilde E i mai 2022, og var i ferd med å avsluttes da Landinfo besøkte Dadaab. Alle kildene vi møtte, herunder DRS

selvhjulpenhet og integrering av flyktninger, og det knyttet seg følgelig store forventninger til implementeringen, men Landinfos kilder er omforente om at praksis har vist seg i hovedsak å være en videreføring av tidligere regelverk (Refugee Act 2006).

¹³ Tidligere ble registrering og håndtering av asylsøkere/flyktninger i Kenya gjort av UNHCR, men kenyanske myndigheter overtok ansvaret gradvis fra midten av 2014 (NRC 2017, s. 36-41). UNHCR er fortsatt involvert, men først og fremst ved å gi teknisk og økonomisk støtte. Inntil 2021 var DRS kjent som Refugee Affairs Secretariat (RAS) (kilde X, e-post 20. april 2023).

¹⁴ Personer fra Sør-Sudan innvilges fortsatt asyl i Kenya prima facie (DRS, møte i Dadaab 2023).

¹⁵ Registrering av nyfødte barn av allerede registrerte asylsøkere/flyktninger, var fortsatt mulig i Dadaab, og de fikk da samme status som sin mor og/eller far.

(kilde G), opplyste at det gjaldt cirka 115 000 nyankomne (som per da var blitt kartlagt, men ikke registrert).

Landinfo besøkte «profileringssenteret» i Dadaab-leirene, lokalisert i leiren Ifo, og observerte prosessen. Som ofte er tilfellet ved slike planlagte feltbesøk, kan man stille spørsmål ved hvorvidt det vi fikk se, var representativt, men det vi så og fikk forklart av de som foretok kartleggingen, bestod av følgende:

- 1) Kartleggingen var systematisk i den forstand at nyankomne ble profilert område for område («block by block»). Hvert område fikk oppgitt et tidspunkt. Det var deretter opp til beboere å orientere de nyankomne i området om å møte opp i profileringssenteret i Ifo-leiren. Kildene forklarte at UNHCR og DRS ikke nødvendigvis har oversikt over hvem som til enhver tid oppholder seg i leirene, men at miljøet er såpass gjennomsliktig at beboerne selv har oversikt i sitt nærområde.
- 2) Personer som møtte opp i profileringssenteret til angitt tidspunkt, skulle først intervjues («vetting») av klaneldre, som på bakgrunn av kunnskap om klan- og andre forhold, skulle gå god for at nyankomne oppga riktig identitet. Da Landinfo besøkte senteret, var det imidlertid ingen klaneldre til stede. Ifølge de som jobbet ved senteret, hadde de gjort ferdig arbeidet tidlig den dagen. Kildene svarte uklart på hvor lang tid klaneldre normalt brukte på undersøkelsene og i hvilken grad det forekommer at de ikke gikk god for noens oppgitte identitet (mer om dette under).
- 3) Neste steg i kartleggingen var å sjekke vedkommendes fingeravtrykk opp mot registrerte fingeravtrykk i flyktningdatabasen, for å avdekke eventuell tidligere registrering. Personen plasseres i en av tre kategorier: 1) ikke tidligere registrert, b) tidligere registrert og repatriert (se under), eller c) inaktiv. Sistnevnte inkluderer tidligere registrerte flyktninger/asylsøkere som tre måneder på rad ikke har hentet matrasjoner. Slike personer markeres som «inaktive» i databasen, men avregistreres ikke.
- 4) Personer som ikke finnes i databasen, dvs. personer i kategorien «ikke tidligere registrert», oppgir deretter generell informasjon, som navn, alder, hjemsted, antall medfølgende barn og barnas alder (men ikke barnas navn), samt særskilte behov, for eksempel eventuelle funksjonshemminger i husholdningen.
- 5) Til sist ble det tatt opp biometri i form av fingeravtrykk og bilde, inkludert av barn over fem år, ifølge dem Landinfo pratet med i Dadaab. Kilde P (møte i Nairobi 2024), som Landinfo anser som en mer tungtveiende kilde, forklarte imidlertid at biometriopptak ikke ble gjort systematisk under kartleggingen (men eventuelt først senere ved registrering – se under).

Kartlagte flyktninger fikk deretter utdelt matvarebistand og rasjoneringskort per husholdning for videre månedlig matvarebistand, på lik linje med registrerte flyktninger/asylsøkere (se under).

4.4 Registrering startet opp igjen i slutten av februar 2023

Den 27. februar 2023, kort tid etter at Landinfo besøkte Dadaab-leirene, begynte kenyanske myndigheter igjen å registrere asylsøkere i Dadaab (kilde P, e-post 19. november 2023; kilde M, WhatsApp-melding 28. februar 2023).

Da Landinfo undersøkte tematikken videre under en reise til Kenya i mai 2024, opplyste en representant for en internasjonal organisasjon som jobber med flyktninger i Kenya (kilde P), at «alle» som ønsket å registrere seg som asylsøker i Dadaab, var blitt registrert, inkludert de som var blitt kartlagt i 2022/2023 (se over). Ifølge kilden hadde imidlertid mange av de som var blitt kartlagt, ikke møtt opp til registrering. Kilden var usikker på årsaken, men antok at mange egentlig var kenyansk-somaliere. Kilde P oppga ingen tall på hvor mange dette gjaldt. Offisielle tall fra UNHCR (2024, s. 6) viser at antall registrerte asylsøkere i Dadaab gikk opp fra 1400 under registreringsstansen i 2022, til 73 000 i 2023 og 128 000 i 2024.

På spørsmål om forskjellen på registrering og kartleggingen Landinfo observerte i 2023 (se over), forklarte kilde P at registreringen består av systematisk opptak av biometriske data med bilde, fingeravtrykk og iris for alle personer over fem år. Kilden forklarte at bilder og fingeravtrykk ikke ble tatt systematisk under kartleggingen, slik Landinfo ble forespeilet i Dadaab. En annen forskjell er ifølge kilde P at fingeravtrykk til asylsøkere som oppgir å være over 18 år ved registrering systematisk sammenliknes med fingeravtrykk registrert i det kenyanske folkeregisteret, for å hindre at kenyansk-somaliere registrerer seg som asylsøkere (mer om dette under).¹⁶

4.5 Registreringen baserer seg på muntlige opplysninger

Somaliske statsinstitusjoner brøt sammen i 1991, og somaliere flest har siden levd uten krav om registrering og ID-dokumenter.¹⁷ Dette medfører at somaliere som flykter til Kenya, normalt ikke har med seg noen form for ID-dokumenter. Registrering baserer seg dermed på opplysninger søker selv oppgir.

Kenyanske myndigheter har begrenset kompetanse til å etterprøve opplysningene, da de ikke nødvendigvis behersker somali, har lite kunnskap om klan og andre forhold i Somalia, og heller ikke har oversikt over egen etnisk-somalisk befolkning. Dette underbygges av at et stort antall kenyansk-somaliere har blitt registrert som flyktninger (se under). Kilde P (møte i Nairobi 2024) understrekte

¹⁶ Kenyanske borgere er pålagt å skaffe nasjonalt ID-kort når de fyller 18 år, og blir først da folke-registrert. Et eget temanotat om dette er under utarbeidelse.

¹⁷ Somaliske myndigheter har fortsatt svært begrenset tilstedeværelse og kapasitet. Det fremste ID-dokumentet somaliere ved behov skaffer, typisk fordi andre lands myndigheter krever det, er pass. Somaliere identifiserer seg først og fremst gjennom klanrekke og eventuelt referanser som går god for dem. Somaliske pass utstedes også på bakgrunn av slike muntlige opplysninger (se for eksempel Landinfo 2019).

at UNHCR ikke stiller spørsmål ved opplysninger asylsøkere/flyktninger oppgir, da deres mandat og fokus er på å hjelpe flest mulig (med begrensede ressurser).

4.6 Uklar praksis og manglende behandling av asylsøknader

Somaliere som registrerer seg som asylsøkere i Kenya, har som nevnt siden april 2016 måttet gjennomgå en individuell vurdering av hvorvidt de anerkjennes som flyktninger eller ikke (RSD). Ingen av Landinfos kilder kjente imidlertid kenyansk praksis rundt dette, herunder i hvilken grad søknader blir avslått.

Da Landinfo besøkte Dadaab i 2023, opplyste DRS at cirka 1400 personer var registrert som somaliske asylsøkere etter at prima facie-praksisen opphørte i april 2016 (se over) og før registreringsstansen i mai 2016, men at sakene i all hovedsak fortsatt lå ubehandlet.

Kilde P (møte i Nairobi 2024) forklarte at praksis er uklar. Ifølge kilden foretar kenyanske myndigheter asylintervjuer for å kunne foreta en sikkerhetsvurdering av søkere, ikke med sikte på å behandle asylsaken til den enkelte. Restansene er ifølge kilde P derfor «enorme». Offisielle tall fra UNHCR underbygge dette. Per 30. juni 2024 ventet ifølge UNHCR (2024, s. 4-5) 210 000 asylsøkere, derav 134 000 registrert som somaliere, på saksbehandling. Statistikk fra UNHCR viser samtidig at antall somaliere med flyktningstatus i Kenya gikk opp fra 258 000 i 2019 til 301 000 per juni 2024, men det er uklart hvor mange av disse som er nyfødte barn av allerede eksisterende flyktninger (se over).

Ifølge representanter for en internasjonal organisasjon som jobber med flyktninger i Dadaab-leirene (kilde E 2023), behandler kenyanske myndigheter kun saker hvor asylsøkeren trenger utreisetilatelse («exit clearance») for familiegjengforening i et tredjeland. Kilde P (møte i Nairobi 2024) forklarte at kenyanske myndigheter ikke gir utreisetilatelse til asylsøkere.

UNHCR (2021) har tidligere berømmet Kenya som det eneste landet i regionen som har gitt asyl til (anslagsvis 1000) LHBT-personer,¹⁸ men kilde P (møte i Nairobi 2024) påstod at kenyanske myndigheter de senere årene ikke lenger anerkjenner LHBT-relaterte asylansøkskrer fordi seksuelle handlinger mellom personer av samme kjønn er forbudt.¹⁹ Landinfo finner det vanskelig å konkludere med at dette er formell praksis, all den tid kenyanske myndigheter i liten grad behandler asylsaker generelt, men utelukker ikke at LHBT-personer kan oppleve diskriminering i møte med kenyanske myndighetspersoner. Som vist under, kan LHBT-personer også møte reaksjoner fra andre i leirene.

¹⁸ LHBT er en forkortelse for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner, men kan også omfatte andre personer som bryter med normer for kjønn og seksualitet.

¹⁹ Den kenyanske straffelovens artikkel 162 forbyr «carnal knowledge of any person against the order of nature» (Penal Code 1930).

Landinfos kilder var ikke kjent med hvorvidt somaliere har trukket asylsøknaden sin for å regulere opphold eller utreise på annet vis.

4.7 Kenyansk-somaliere registrert som flyktninger

Etniske somaliere er tradisjonelt hjemmehørende i Kenya, Somalia, Etiopia og Djibouti, og det kan være vanskelig for ikke-somaliere, herunder kenyanske myndigheter og UNHCR, å vurdere hvor en etnisk somalier hører hjemme.²⁰ Dette underbygges av at mange kenyansk-somaliere feilaktig har blitt registrert som somaliske flyktninger opp gjennom årene.

Det totale antallet kenyansk-somaliere registrert som somaliske flyktninger, er uklart, men kilder viser til at rundt 40 000 ble oppdaget etter at UNHCR i 2016 delte sin database over registrerte flyktninger med kenyanske myndigheter (Haki Na Sheria 2021, s. 21; kilde U, Teams-møte, 2022; kilde E, møte i Nairobi, 2023).²¹ Noen ble registrert som småbarn av foreldre eller andre, uten å huske eller forstå hva de var med på. Også mange barn født i ekteskap mellom flyktninger og lokale, ble registrert som flyktninger, selv om mor var kenyansk (Haki Na Sheria 2021, s. 20-21). Ifølge kilde E, en kenyansk-somalisk advokat som følger problematikken i Kenya, ble særlig mange kenyansk-somaliere registrert som somaliske flyktninger i Dadaab under tørken i 2010-2012 (møte i Nairobi 2023).

Kenyanske myndigheter nedsatte i 2019 en undersøkelseskomité i Garissa, for å avgjøre hvorvidt dobbeltregistrerte personer er kenyanske borgere eller ikke. Komiteen består av militæret, DCI (Directorate of Criminal Investigations), etterretning, administratorer og klaneldre, og ser blant annet på dokumentasjon og vitnemål fra lokale ledere i vurderingen. Per 2022 hadde kenyanske myndigheter anerkjent rundt 12 000 av 40 000 dobbeltregistrerte personer som kenyanske borgere (Asteriko 2022; kilde U, Teams-møte, juni 2022). Kilde I kjente ikke til eksempler på at komiteen ikke hadde gått god for at en søker var kenyansk borger. Disse skal ha blitt avregistrert i flyktningdatabasen, men ifølge kilde E (møte i Dadaab 2023) og kilde P (møte i Nairobi 2024), som begge jobber med flyktninger i Kenya, er personer som har fått tilbake sitt kenyanske statsborgerskap, fortsatt registrert i flyktningdatabasen. Ifølge kilde P mottar noen av dem derfor fortsatt matvarebistand i Dadaab som flyktninger.

²⁰ Etniske somaliere som søker om nasjonalt ID-kort i Kenya, må møte for undersøkelseskomiteer med blant annet klaneldre, for å bevise at de er fra Kenya. Et temanotat om dette er under utarbeidelse.

²¹ Kenyanske myndigheter sammenliknet da registreringene i databasen for flyktninger med registreringer i det kenyanske folkeregisteret (Haki Na Sheria 2021, s. 17). Dette fikk store konsekvenser for kenyansk-somaliere som hadde registrert seg som flyktninger, da disse senere har hatt problemer med å få nasjonalt ID-kort i Kenya. Dette omtales nærmere i temanotatet om kenyansk-somaliere, som er under utarbeidelse.

Å feilaktig utgi seg som flyktning er ikke et nytt fenomen. Allerede på 1990-tallet utga kenyansk-somaliere seg for å være flyktninger fra Somalia for å få matvarebistand, gratis helsetjenester og andre muligheter flyktninger har tilgang til. En CNN-artikkel viser at det tidvis har vært mulig å bli registrert som flyktning i Nairobi for 300 USD og gjenbosatt i et vestlig land for 10 000-20 000 USD (McKenzie, Swails & Mukhtar 2019).

Kildene Landinfo møtte i Dadaab i 2023, var godt kjent med problematikken. Landinfo så også flere plakater i leirene, som informerte om at det å uriktig utgi seg for å være flyktning, kan medføre opptil tre år i fengsel og/eller en bot på opp til 5000 USD. Ingen av kildene kunne imidlertid vise til tilfeller hvor personer faktisk var blitt dømt. Kildene understrekte at kenyanske myndigheter og UNHCR har svært begrensede ressurser, og at sistnevnte prioriterer å hjelpe flest mulig fremfor å stille kritiske spørsmål. Flere av kildene viste også til at etniske somaliere i Somalia og Kenya har samme språk og kultur, og at det derfor er svært vanskelig for utenforstående å skille dem.

5 Dokumentasjon på identitet og status i Kenya

Artikkel 28 sjette ledd i flyktningloven av 2021 slår fast at registrerte asylsøkere og flyktninger har rett til ID-dokumenter (Refugee Act 2021). I tillegg til bevegelsestillatelse (movement pass), som beskrevet under, utstedes en rekke andre dokumenter.

Ved registrering får asylsøkere et registreringsbevis (proof of registration) (DRS, møte i Dadaab 2023), utstedt til «head of household» med navn og fødselsdato til alle i husholdet, samt opplysninger om relasjonen mellom dem (kilde C, Teams-møte 2022). Dokumentet utstedes normalt til foreldre og deres barn, men kan også utstedes til familier som er fjernere slektninger. Dersom en familie tar vare på for eksempel nabobarn, får barna et eget dokument, men det fremgår i databasen at barnet kom sammen med en gitt familie. Som nevnt, får flyktninger også utstedt et rasjoneringskort etter registrering.

Asylsøkere som har fått saken sin behandlet, får utstedt et vedtak (decision paper) (kilde U, Teams-møte 2022).

Anerkjente flyktninger over 18 år kan videre søke om ID-kort for flyktninger (refugee ID-card), nærmere omtalt under. De som søker, får utstedt en bekreftelse på at de har søkt om ID-kort (application for registration acknowledgement), til bruk inntil de får kortet i hende (NRB, møte i Dadaab 2023). Bekreftelsen omtales også som «waiting card», og inneholder foto, ett fingeravtrykk, signatur, utstedelsessted og søknadsdato.

5.1 ID-kort for flyktninger

Det viktigste av ovennevnte dokumenter, er ID-kort for flyktninger som flyktninger over 18 år kan søke om (kilde P, e-post 19. november 2023). Asylsøkere kan ikke søke om ID-kort (DRS, møte i Dadaab 2023).

Søknad om ID-kort håndteres av DRS. Ved søknad tas ti fingeravtrykk, signatur og bilde. Fingeravtrykk sammenliknes med folkeregisteret, dvs. databasen over personer som har søkt om nasjonalt ID-kort som kenyansk borger,²² for å avdekke eventuelle dobbeltregistreringer (se over).

Kort utstedes i Nairobi, og søkere får et «waiting card» (se over) i påvente av kortet. Ventetiden varierer ut fra pågang og kapasitet. I 2022 opplyste kilde U (Teams-møte) at det tok cirka tre-fire måneder å få kortet, men at det noen år tidligere hadde tatt ni-tolv måneder. I mai 2024 opplyste kilde P (møte i Nairobi) at det tok cirka én måned å få kortet.

Flyktningkortet har bankkortformat²³ og inneholder blant annet følgende informasjon:

- Flyktningens unike ID-nummer (på baksiden av kortet)
- Navn (etniske somaliere oppgir egennavn, fars navn og farfars navn)²⁴
- Fødested (her kan det bare stå «Somalia»)
- Fødselsdato (flyktninger/asylsøkere blir gjerne bare spurt om hvor gamle de er, og blir registrert med tilsvarende fødselsår, mens 1. januar settes som standarddato)
- «Adresse» i Kenya, dvs. hvilken leir de er henvist å oppholde seg i, evt. hvilken by, dersom de er innvilget urban status (se under)²⁵

ID-kort for flyktninger er gyldige i fem år, før innehaveren må søke om fornyelse. I 2023 opplyste DRS (møte i Dadaab) at de hadde en restanse på 19 000 søknader om fornyelse, og at søkere måtte vente i opptil ett år før de kunne hente nytt kort. I mai 2024 opplyste kilde P (møte i Nairobi), at det tok «måneder» å få fornyet eller erstattet ID-kort for flyktninger. Flere av Landinfos kilder viste til at urbane flyktninger med utgått ID-kort, er sårbare for utpressing av kenyansk politi.

Kilde P (møte i Nairobi 2024) viste til at mange utstedte kort ikke blir hentet av/levert til søker, fordi vedkommende oppholder seg på «ukjent adresse».

Asylsøkere og flyktninger har formelt samme rettigheter i Kenya, men flyktninger er i en bedre situasjon fordi de kan skaffe ID-kort, og dermed kan skaffe SIM-

²² Basen forvaltes av National Registration Bureau (NRB), ansvarlig for registrering og utstedelse av nasjonalt ID-kort til kenyanske borgere. Kenyanere er pålagt å søke om nasjonalt ID-kort når de er 18 år. Dette omtales nærmere i et eget temanotat, som er under utarbeidelse.

²³ Eksempler på ID-kort for flyktninger er tilgjengelig i NRC (2017, s. 6).

²⁴ Somaliske navnetradisjoner er omtalt i en egen respons (Landinfo 2022b).

²⁵ Det står altså aldri «Dadaab» i ID-kortet (kilde N, møte i Dadaab 2023).

kort, åpne bankkonto og benytte seg av en rekke andre tjenester som krever gyldig ID i Kenya (kilde E, møte i Dadaab 2023; kilde P, møte i Nairobi, 2023).²⁶ I november 2023 kunngjorde kenyanske myndigheter at også andre dokumenter asylsøkere/flyktninger får utstedt, skal anerkjennes som gyldig ID for tilgang til offentlige tjenester (se for eksempel Ombati 2023a), men kilde P (møte i Nairobi 2024) poengterte at det i praksis fortsatt kun er ID-kort som gir tilgang.

Kilde P (møte i Nairobi 2024) understrekte at korrupsjon er utbredt i Kenya, og at de fleste dokumenter kan skaffes mot betaling. Kilden påpekte samtidig at korrupsjon også tar form av at DRS og andre myndigheter iblant krever betaling for tjenester som skal være gratis, herunder søknad om ID-kort for flyktninger.

5.2 Flyktningdatabasen

Kenyanse myndigheter har ikke en egen database for registrering av asylsøkere/flyktninger, men har siden 2016/2017 brukt ProGres-databasen til UNHCR (NRC 2017, s. 38; DRS, møte i Dadaab, 2023; kilde P, møte i Nairobi, 2024, samt e-post av 11. november 2023).²⁷

Registrering er gratis, men ifølge kilde P (møte i Nairobi 2023) hender det at korrupte DRS-ansatte krever betaling for dette. For å motvirke manipulering av registeret, registreres alle endringer i databasen med tid og hvem som gjorde endringen. Foto kan legges til, men ikke slettes, slik at eldre versjoner blir liggende i databasen.

Asylsøkere/flyktninger som tre måneder på rad ikke henter matrasjonen i Dadaab, deaktiveres i databasen, men slettes ikke. Asylsøkere/flyktninger som repatrieres, slettes heller ikke, men markeres eventuelt som repatriert.

6 Opphold utenfor leirene krever tillatelse

Flyktninger/asylsøkere kan ikke bevege seg fritt i Kenya. De skal i utgangspunktet oppholde seg i en av leirene i Dadaab eller Kakuma. Dette er nedfelt i artikkel 30 i

²⁶ Flyktninglovens artikkel 28 syvende ledd slår fast at flyktningkortet gir samme rettigheter og tilgang til offentlige tjenester i Kenya som utlendingsbevis (foreign national registration certificate). Sistnevnte er obligatorisk for alle utlendinger med oppholdstillatelse i Kenya (kilde X, e-post av 10. november 2022). Kortet gir tilgang til en rekke offentlige tjenester, og godtas som dokumentasjon for å åpne bankkonto, mobilabonnement og benytte seg av den mobile betalings-tjenesten mpesa.

²⁷ ProGres står for Profile Global Registration System (UNHCR u.å.-a). Dette er en del av UNHCRs Population Registration and Identity Management Eco-System (PRIMES), som forener applikasjoner for registrering, identitetsforvaltning og saksbehandling. PRIMES inkluderer også andre systemer, herunder det sentraliserte biometriske registreringssystemet Biometric Identity Management System (BIMS) (UNHCR u.å.-b).

flyktningloven av 2021, som fastslår at flyktninger skal oppholde seg i såkalte «designated areas», men har vært praksis lenge før dette (DRS, møte i Dadaab 2023). Ordningen ble formelt innført i 2014 (kilde P, e-post av 19. november 2023; Security Laws (Amendment) Act 2014; Gazette 2014). Det er uklart i hvilken grad flyktninger kunne bevege seg fritt i Kenya før dette.²⁸

I praksis omfatter «designated areas» ikke bare Dadaab-leirene, men også nær-områdene. Dette var tydelig da Landinfo besøkte Dadaab i 2023, hvor vi observerte mange flyktninger som beveget seg utenfor leirene, blant annet for å samle brensel, følge dyr på beite, drive handel og foreta andre ærend. Som vist under, reiser også mange frem og tilbake over grensen til Somalia. Begrensingene på bevegelse gjelder først og fremst vestover til andre deler av Kenya.

30. september 2024 kunngjorde kenyanske myndigheter at flyktninger/asylsøkere må gi fra seg nasjonale pass eller risikere å miste status som flyktning/asylsøker i Kenya (Oruta 2024). Bakgrunnen er at noen flyktninger/asylsøkere reiser inn og ut av Kenya på nasjonale pass. Gitt at landegrensen mellom Kenya og Somalia formelt er stengt, men i praksis «lett» å passere irregulært, gjelder dette trolig i liten grad dem som bor i Dadaab-leirene.

6.1 Tillatelse til å bevege seg utenfor leirene («movement pass»)

DRS (møte i Dadaab 2023) poengterte at flyktninger/asylsøkere ikke har lov å forlate leirene uten tillatelse, og at de må søke om tillatelse hos DRS i Dadaab. Dette fremgår også i flyktningloven av 2021 artikkel 8 bokstav o (Refugee Act 2021). Tillatelse gis normalt kun dersom vedkommende trenger særskilt medisinsk behandling eller utdanning utenfor leirene, eller skal søke om familie-gjenforening ved en ambassade i Nairobi.²⁹

De som får tillatelse til å bevege seg utenfor leirene, får utstedt et dokument kalt «movement pass». Dokumentet er i A4-format, og inkluderer blant annet foto av personen, evt. husholdsmedlemmene dokumentet er utstedt til, utstedelsessted, årsaken til at tillatelsen gis, samt hvor og hvor lenge personen har lov å oppholde seg utenfor leirene (se bilde i Norwegian Refugee Council 2018, s. 14). Normal varighet er 14 dager, og dokumentet skal i utgangspunktet leveres inn igjen til DRS i Dadaab innen utløpsfristen.

²⁸ Både Dadaab- og Kakuma-leirene ble opprettet på begynnelsen av 1990-tallet (UNHCR u.å.-c), men det fantes også flyktningleirer andre steder i Kenya, herunder langs kysten. Sistnevnte ble imidlertid stengt utover 1990-tallet, og kilder beskriver allerede på denne tiden at kenyanske myndigheter ønsket at flyktninger skulle oppholde seg i «designated areas» (se for eksempel United States Committee for Refugees and Immigrants 1999). Nalule (e-post 4. november 2022) opplyser at flyktninger «generelt» fikk bevege seg fritt i Kenya på 1980-tallet.

²⁹ Personer som søker asyl i Nairobi, kan også få utstedt movement pass for å dra til en av flyktningleirene (NRC 2017, s. 41).

Forbudet mot å bevege seg utenfor leirene uten tillatelse, håndheves først og fremst gjennom veikontrollposter mellom Dadaab og Garissa by ved Tana-elven, langs hovedveien (A3) til Nairobi (se Google Maps), hvor reisende må fremvise relevante dokumenter (dette er nærmere omtalt i Landinfo 2024a, s. 9-11). Flyktninger/asylsøkere uten movement pass risikerer å bli satt i varetekt av kenyanske sikkerhetsstyrker og returnert til Dadaab. Flyktninger som pågripes, kan få bistand fra UNHCR og/eller DRS til å returnere til leirene, blant annet ved at de verifiserer at personen er registrert flyktning/asylsøker (kilde E, møte i Dadaab 2023; kilde R, møte i Mombasa 2023).³⁰

Landinfos kilder er likevel samstemte i at mange flyktninger/asylsøkere forlater leirene uten tillatelse, særlig for å reise til Nairobi, uten at noen av kildene hadde tall på dette. Flere av kildene Landinfo møtte under oppholdet i Dadaab, forklarte at det finnes veletablerte smuglernetverk som tilrettelegger for irregulær reise fra leirene til Nairobi (se også Landinfo 2024a).

Kilde U (Teams-møte 2022) forklarte at muligheten for å søke om movement pass falt midlertidig bort under Covid-pandemien.

6.2 Tillatelse til å bo utenfor leirene («urban status»)

Noen asylsøkere/flyktninger får tillatelse til å bo utenfor leirene, typisk i Nairobi eller andre større byer (kilde U, Teams-møte 2022). Landinfos kilder omtalte disse som «urbane» flyktninger/asylsøkere eller flyktninger/asylsøkere med «urban status».

Flyktningloven av 2021 artikkel 31 åpner for at flyktninger kan få tillatelse til å bo utenfor leirene dersom det foreligger «special needs or conditions that may affect the refugee's protection and safety». Landinfos kilder mener at kenyanske myndigheter er nokså restriktive i utstedelsen av slike tillatelser. Ifølge kilde U gis de normalt kun dersom det finnes særskilte beskyttelsesforhold (se under) eller medisinske grunner som ikke kan ivaretas i leirene, dersom vedkommende har ektefelle utenfor leirene eller er mindreårig med familie utenfor leirene.

Per 30. juni 2024 hadde i underkant av seks prosent (cirka 25 000 av totalt 435 000) av registrerte flyktninger og asylsøkere fra Somalia, status som urban flyktning (UNHCR 2024, s. 2). Det store flertallet lever i Nairobi, noen i byene Mombasa, Nakuru og Eldoret.

Representanter for bistandsorganisasjoner som jobber med flyktninger/asylsøkere i Kenya (kilde H, møte i Dadaab 2023) understrekte at urbane flyktninger/asylsøkere, i motsetning til asylsøkere/flyktninger i leirene, normalt ikke mottar

³⁰ Irregulære migranter risikerer å bli satt i varetekt for rettsforfølgelse og eventuell deportasjon. Ingen av Landinfos kilder er kjent med tilfeller hvor flyktninger har blitt deportert til Somalia, og er samstemte i at det normalt er mulig å betale seg fri fra varetekt (Landinfo 2024a, s. 11).

bistand. Kilde P (e-post 19. november 2023) bekreftet dette, men viste til at «ekstremt sårbare individer» kan få noe finansiell støtte, uten å spesifisere.

Hvorvidt en flyktning/asylsøker har fått innvilget urban status, fremgår ifølge Landinfos kilder av henholdsvis ID-kortet for flyktninger eller registreringsbeviset (for asylsøkere) som oppgir hvilken by de har lov å oppholde seg i (kilde N, møte i Dadaab 2023; kilde R, møte i Mombasa 2023; kilde P, e-post 19. november 2023). Kildene understreker at heller ikke flyktninger/asylsøkere med urban status, kan bevege seg fritt, men er henvist til en gitt by, og at de kan få problemer med kenyansk politi dersom de oppholder seg utenfor denne byen.

6.3 Anerkjente flyktninger kan søke om arbeidstillatelse, men få får dette

Flyktninglovens artikkel 28 (5) (Refugee Act 2021) åpner for at anerkjente flyktninger kan få arbeidstillatelse:

[...] a refugee recognized under this Act shall have the right to engage individually or in a group, in gainful employment or enterprise or to practice a profession or trade where he holds qualifications recognized by competent authorities in Kenya.

I likhet med andre utlendinger, må flyktninger søke om slik tillatelse, jf. artikkel 41 (2) og 45 (2) i Kenyas statsborgerskaps- og immigrasjonslov (Citizenship and Immigration Act 2011). Arbeidstillatelse for flyktninger omtales som klasse M, og søkere må blant annet fremlegge brev fra arbeidsgiver og passkopi (Directorate of Immigration Services u.å.).

Landinfos kilder, herunder representantene for lengeværende flyktninger (kilde I, møte i Dadaab 2023), er imidlertid samstemte i at det i praksis er svært vanskelig for flyktninger å få slik tillatelse. Ifølge kilde P (e-post 11. november 2023; møte i Nairobi 2024) har «very few» flyktninger fått det. Kilde P forklarer dette med at kenyanske myndigheter kun gir arbeidstillatelse til flyktninger dersom jobben ikke kan gjøres av en kenyansk borger.

Kilde P påpekte at svært mange flyktninger og asylsøkere jobber i den uformelle sektoren i Kenya, både i og utenfor Dadaab-leirene.

7 Sikkerhetsforhold i leirene

Det finnes ingen tilgjengelig statistikk om vold og andre sikkerhetshendelser i Dadaab, men Landinfos kilder, inkludert representanter for flyktningene selv,

betegner den generelle sikkerhetssituasjonen³¹ for flyktninger/asylsøkere i leirene som «relativt god». Kildene underbygger dette ved at relasjonene mellom flyktninger/asylsøkere og vertsamfunnet («host community») er gode, og at al-Shabaab ikke gjennomfører angrep i leirene eller mot flyktninger/asylsøkere. Samtidig poengterer kildene at kvinnelig kjønnslemlestelse (FGM – female genital mutilation) er utbredt, og at kenyanske sikkerhetsstyrker kan være en kilde til utrygghet. Kildene viste også til at LHBT-personer og enkelte andre grupper kan være utrygge. Disse forholdene er nærmere omtalt under.

7.1 Kenyanske sikkerhetsstyrker er til stede i leirene, men kan være en kilde til utrygghet

Kenyansk politi er til stede i leirene, og er formelt ansvarlig for å håndtere lov og orden. Under oppholdet vårt i Dadaab ble Landinfo eskortert av bevæpnet politi på feltbesøk i og utenfor leirene, og vi hadde samtaler med representanter for politiet og andre kenyanske sikkerhetsstyrker i området (kilde L). Vi fikk ingen opplysninger om hvor mye politi som er til stede, men fikk inntrykk av at de ikke har kapasitet til å være til stede overalt til enhver tid, særlig om natten. Kilde L opplyste at kenyansk politi bor i lukkede forlegninger i Dadaab. Noen medlemmer av sikkerhetsstyrkene er etniske somaliere (kenyansk-somaliere), men mange tilhører andre etniske grupper fra ulike deler av Kenya. Sistnevnte prater normalt ikke somali, noe som begrenser deres evne til å håndtere konflikter i leirene.

Representanter for sikkerhetsstyrkene (kilde L, møte i Dadaab 2023) forklarte at politiet først og fremst håndhever forbudet mot å bære våpen (for andre enn medlemmer av sikkerhetsstyrkene), men at konflikter i all hovedsak håndteres av klan og at også politiet henviser flyktninger/asylsøkere til konflikthåndtering gjennom klan (se under). Det er uklart i hvilken grad flyktninger/asylsøkere kontakter politiet for bistand.

Flere av kildene Landinfo møtte i Dadaab i 2023, uttalte at kenyanske sikkerhetsstyrker kan være en kilde til usikkerhet for flyktninger/asylsøkere. Kilde N, en lokal ressursperson som hadde jobbet for ulike internasjonale organisasjoner i leirene i mange år, viste til at det ikke er uvanlig at medlemmer av sikkerhetsstyrker arresterer nyankomne flyktninger for å presse dem for penger.³²

Ifølge kilde P (møte i Nairobi 2023) er det ikke uvanlig at politifolk betaler sjefene sine for å bli stasjonert i Dadaab, da dette gir mulighet for å berike seg gjennom utpressing. Kilden opplyste at flyktninger/asylsøkere via klaneldre iblant melder ifra til kenyanske myndigheter om overgrep begått av politifolk. Enkelte politifolk har som følge av dette blitt omstasjonert til andre steder i Kenya, men

³¹ Sikkerhet defineres her som frihet fra forsettlig bruk av, eller trussel om, fysisk vold.

³² Kilde N viste til at internasjonale representanter for UNHCR og andre organisasjoner som yter bistand i leirene, forholder seg til et strengt portforbud fra kveld til morgengry, og forklarte at sikkerhetsstyrker typisk bedriver utpressing under portforbudet.

blir normalt ikke straffet utover dette. Kilden forklarte at internasjonale organisasjoner i Dadaab er klar over at enkelte medlemmer av sikkerhetsstyrkene utnytter og/eller begår overgrep mot flyktninger/asylsøkere, men at de er maktesløse utover å ta opp problematikken med kenyanske myndigheter fordi organisasjonene ikke har arbeidsgiveransvar for politifolk og er avhengig av kenyanske sikkerhetsstyrker for egen sikkerhet.

Det er uklart hvor omfattende dette problemet faktisk er. Kilde N, som har jobbet i Dadaab i mange år (møte 2023), forklarte at korrump politi som utnytter flyktninger/asylsøkere, utgjør et problem, men understrekte at det både finnes «gode» og «dårlige» politifolk i leirene.

7.2 Konflikter håndteres normalt gjennom klansystemet

Landinfos kilder er samstemte i at konflikter i Dadaab, samt i det omkringliggende lokalsamfunnet, vanligvis håndteres gjennom klan. Det store flertallet i leirene, samt lokalbefolkningen i området, er etniske somaliere, forbundet gjennom språk, slektskap og islam. Klan spiller en sentral rolle i det somaliske samfunnet, både i Somalia og i de somaliske områdene i nabolandene, herunder Dadaab. Kilde N (møte i Dadaab 2023) understrekte at bosettingsmønsteret i leirene følger klantilhørighet, slik det også er vanlig i Somalia.

Representanter for bistandsorganisasjoner i Dadaab (kilde H) påpekte at klan fungerer som et effektivt konflikthåndteringsverktøy i og utenfor leirene. Når konflikt oppstår, møtes representanter for de involverte klanene (klaneldre) for å finne en løsning. Iblant mekler også medlemmer av en utenforstående klan. Hevndrap er ifølge kilde N, en lokal ressursperson med mange års erfaring fra Dadaab, ikke utbredt, da folk flest foretrekker kompensasjon. Kenyansk politi involveres kun unntaksvis, og somaliske flyktninger/asylsøkere som pågripes av politiet, forhandles og/eller betales normalt fri via klaneldre (kilde J) (møter i Dadaab 2023).

Forholdet mellom flyktningene/asylsøkerne og lokalbefolkningen i Dadaab beskrives som godt. Nyankomne inngår avtaler via klaneldre med eksisterende klaner i leirene og lokalsamfunnet, om ressursdeling og konflikthåndtering (kilde H og kilde J, møter i Dadaab 2023). Representanter for en internasjonal organisasjon i Dadaab (møte 2023) omtalte somaliske flyktninger/asylsøkere i leirene og kenyansk-somaliere i lokalsamfunnet som «brødre og søstre». Ekteskap og vennskap på tvers av gruppene er vanlig, noe som bidrar til å forsterke den sosiale integrasjonen (UN Habitat 2021, s. 30; kilde E, møte i Dadaab, 2023).

7.3 Al-Shabaab er til stede i leirene, men holder en lav profil

Kildene Landinfo møtte i Dadaab i 2023, var samstemte i at al-Shabaab-medlemmer er til stede, men at de ikke gjennomfører angrep i leirene.³³ Kildene understrekte at al-Shabaab ikke har åpen og synlig tilstedeværelse, men at medlemmer har familie i leirene, som de iblant besøker. Kildene forklarte at al-Shabaab-medlemmer og deres familier holder en lav profil, men at leirene er gjennomslukt. Folk vet hvem som er hvem, og fremmede legges merke til.

Kilde N (møte 2023) påpekte at al-Shabaab også har sympatisører i Dadaab, men at antallet er vanskelig å anslå. Kilden fortalte blant annet at datoen for al-Shabaabs angrep mot Westgate kjøpesenter i Nairobi årlig «feires» i deler av leirene.

Ingen av Landinfos kilder var kjent med rekruttering til al-Shabaab i leirene. Representanter for bistandsorganisasjoner i Dadaab (kilde H, møte i Dadaab 2023) poengterte at Dadaab blant annet huser personer som har flyktet fra Somalia nettopp for å unnsnippe rekruttering til al-Shabaab. En representant for en internasjonal organisasjon som jobber i Dadaab (kilde M, møte 2023), understrekte imidlertid at en del familier i leirene bekymrer seg for at manglende fremtidsutsikter i Kenya resulterer i at unge familiemedlemmer radikaliseres og/eller slutter seg til al-Shabaab i Sør-Somalia.

Representanter for bistandsorganisasjoner i Dadaab (kilde H, møte i Dadaab 2023) mente at personer som har flyktet fra Somalia grunnet trusler fra al-Shabaab, ikke utsettes for reaksjoner fra al-Shabaab i Dadaab, men understrekte at dette er vanskelig å verifisere. Kilde N (møte i Dadaab 2023) var av samme oppfatning, og tok forbehold om at motiver og omstendigheter bak enkelte drap i leirene opp gjennom årene, er uoppklarte. Representanter for en internasjonal organisasjon i Dadaab (kilde E, møte 2023) trakk frem at det fant sted «flere» likvideringer av flyktninger i leirene i 2012, angivelig begått av al-Shabaab grunnet mistanker om spionasje for kenyanske myndigheter. Kilden var ikke kjent med liknende hendelser etter dette. Representantene for lengeværende flyktninger (kilde I, møte i Dadaab 2023) anslo at «en håndfull» personer har blitt drept i leirene etter 2012. På spørsmål om bakgrunnen for drapene, viste kilde I til at det typisk dreide seg om kjønnsbasert vold og konflikt om ressurser.

Ifølge representanter for en internasjonal organisasjon som jobber med flyktninger i Kenya (kilde U, Teams-møte 2022) er det ikke vanlig at flyktninger/asylsøkere i

³³ Al-Shabaab gjennomfører med jevne mellomrom angrep på kenyansk side av grensen, ved at al-Shabaab-medlemmer tar seg over grensen til fots, for så å trekke seg tilbake til Somalia (Landinfo 2024a, s. 9). Kildene Landinfo møtte i Kenya i 2023, var samstemte i at angrepene i all hovedsak retter seg mot kenyanske sikkerhetsstyrker. Noen dager før Landinfo besøkte Dadaab, ble flere politimenn drept i et bombeangrep langs veien mellom Dadaab og Garissa, hovedforsyningslinjen til leirene. En rekke kilder mistenker al-Shabaab for å stå bak (se for eksempel Garowe Online 2023), men ifølge kilde N (møte i Dadaab 2023) er dette ikke gitt, da det er en del interne konflikter i politiet, og at det er lett å løse disse med vold og legge skylden på al-Shabaab.

Dadaab blir arrestert av kenyanske myndigheter på bakgrunn av mistanker om al-Shabaab-tilknytning.

7.4 Kvinnelig kjønnslemlestelse er utbredt i leirene

Kvinnelig kjønnslemlestelse er svært utbredt både i Somalia (se Landinfo 2022a) og blant etniske somaliere i Kenya (se Landinfo 2024b). Dadaab-leirene er ifølge Landinfos kilder intet unntak. Kvinnelig kjønnslemlestelse ble forbudt i Kenya ved en egen lov i 2011 (Landinfo 2024b, s. 7-8), men forbudet håndheves ikke i leirene. Representanter for kenyansk politi i leirene bekreftet dette (kilde L, møte i Dadaab 2023).³⁴

Representanter for bistandsorganisasjoner i Dadaab (kilde H, møte 2023) forklarte at jenter ikke nødvendigvis omskjæres i leirene. «Mange» sendes over grensen til Somalia, for så å returnere til Dadaab etter at de har blitt omskåret.

7.5 LHBT- og andre enkeltpersoner kan være utrygge i leirene

Representanter for bistandsorganisasjoner (kilde H, møte i Dadaab 2023) forklarte at enkelte flyktninger/asylsøkere er «utrygge» i leirene, og at UNHCR da finner en løsning som ivaretar deres sikkerhet. Disse personene kan plasseres i egne «protection centers» i leirene, flyttes til en annen leir i Dadaab eller Kakuma, eller, som siste løsning, gis tillatelse til å bo i Nairobi som «urban flyktning/asylsøker» (se over). Kildene oppga ingen tall, men etter Landinfos forståelse dreier det seg om relativt få unntakstilfeller. Kilde P (e-post 19. november 2023) understrekte at trusselen først og fremst kommer fra andre flyktninger/asylsøkere i leirene.

På spørsmål om hvilke personer som er «utrygge» i leirene, forklarte kilde H at det typisk dreide seg om LHBT-personer eller personer som har fått rykte på seg for å «spre kristendom». At slike rykter kan være problematiske og resultere i trusler blant somaliere, er noe Landinfo har hørt også fra andre kilder opp gjennom årene (senest i Mogadishu i mai 2024).

8 Andre forhold i leirene

Representanter for lengeværende flyktninger i Dadaab (kilde I, møte i Dadaab 2023) beskrev leirene som et «åpent fengsel». De beklaget seg over manglende bevegelsesfrihet, arbeidstillatelser og generell integrering i det kenyanske samfunnet. Representantene påpekte at klimaet i Dadaab er svært krevende, at

³⁴ En lokal ressursperson (kilde B, møte i Dadaab 2023) viste til at kenyansk politi iblant heller benytter lovforbudet mot FGM til å presse flyktninger/asylsøkere for penger.

leirene er overbefolket og at eksisterende infrastruktur som blant annet sanitær-fasiliteter ikke er dimensjonert for det store antallet flyktninger/asylsøkere. De viste også til at flyktninger/asylsøkere flest ønsker er bedre liv for seg og sin familie, enten i Nairobi eller i Vesten.

Landinfo tok en del bilder under oppholdet vårt i Dadaab, blant annet av bo-forholdene for nyankomne flyktninger, men har ikke tillatelse til å benytte disse i publikasjoner.³⁵ Etter det Landinfo kunne observere, varierte forholdene i leirene, men generelt fremstod de som nokså kummerlige.

Flyktningene/asylsøkerne i Dadaab-leirene får utdelt matrasjoner én gang i måneden. De utleveres på bakgrunn av et rasjoneringskort, som utstedes per husholdning, og må hentes ved personlig fremmøte. Da Landinfo besøkte leirene i 2023, viste flere av dem vi pratet med, at rasjonene var ensformige og knappe. Ifølge kilde P (møte i Nairobi 2024) har rasjonene i leirene blitt ytterligere redusert etter dette grunnet manglende finansiering. Kilden vektla at de somaliske flyktningene/asylsøkerne i leirene deler på ressursene de har.

8.1 Helsetjenester

Flyktninger og asylsøkere i Dadaab har tilgang til gratis helsetjenester i leirene (og henvisning til videre behandling utenfor leirene ved behov) (kilde P, e-post 11. november 2023). Etter Landinfos forståelse må de selv melde ifra om behov for helsehjelp til UNHCR eller kenyanske myndigheter. Landinfo har ikke undersøkt helsetilbudet i leirene eller tilgangen til dette konkret, men forstår det slik at det først og fremst er snakk om grunnleggende tjenester og vaksinerings.

8.2 Utdanning

Flyktninger og asylsøkere i Dadaab har tilgang til grunnleggende utdanning. Ifølge kilde P (e-post 11. november 2023) går i underkant av 60 prosent av barna i skolealder på skole, de fleste på skoler drevet og/eller støttet av bistandsorganisasjoner, noen på skoler i lokalsamfunnene rundt leirene. Alle følger den kenyanske læreplanen. 1.-7. klasse går gutter og jenter i samme klasse, siden i separate klasser.

Under besøket vårt i Dadaab i 2023, forklarte representanter for bistandsorganisasjoner i leirene (kilde H) at selv nyankomne (og på dette tidspunktet uregistrerte) hadde tilgang til skole, men at kun personer med ID-kort for flyktninger kunne ta nasjonale eksamener. Kildene sa videre at flyktningene/asylsøkerne prioriterer å sende barna på koranskole fra de er fem til syv år gamle (av kildene omtalt som «duksi»), og at mange barn begynner på (sekulær) skole

³⁵ Dette er noe Landinfo måtte ha søkt om på forhånd, noe vi ikke var blitt informert om.

først etter dette. Mange barn, særlig jenter, fullfører ikke grunnskolen. På spørsmål om årsaker, svarte kildene at jenter heller forventes å gjøre husarbeid og at utdanning ikke gir flyktninger/asylsøkere økte jobbmuligheter (se over). Mange jenter slutter på skolen rundt femte klasse, blant annet fordi mange da kommer i puberteten.

8.3 Sosiokulturelle og økonomiske bånd til Somalia og diasporaen

Det er enighet blant kildene om at de sosiokulturelle og økonomiske båndene mellom etniske somaliere, i og utenfor Somalia, er svært sterke. Flyktningene i Dadaab opprettholder den samme kulturen som i Somalia, inkludert praksisen med å håndtere konflikter gjennom klan og FGM (se over). Representanter for lengeværende flyktninger i Dadaab (kilde I, møte 2023) påpekte at mange flyktninger/asylsøkere jevnlig reiser til og fra Somalia, og at de opprettholder kontakt med familie og venner i og utenfor Somalia gjennom mobiltelefon. Landinfo observerte selv at mange av flyktningene/asylsøkerne i Dadaab, inkludert ny-ankomne, hadde mobiltelefon, noe de også brukte ved planlegging og koordinering av migrasjon (se over).

Selv om det ikke finnes konkrete tall på omfanget, mottar ifølge kilde P (møte i Nairobi 2024) en del familier i Dadaab pengeoverføringer fra slektninger i diasporaen. Kilden minnet om at klan fungerer som et system for omfordeling av ressurser, i og utenfor leirene, både i Kenya, Somalia og andre land.

Kilde N (møte i Dadaab 2023) påpekte at mange somaliere gifter seg på tvers av grensen, og at det er vanlig at menn har kone og barn i Dadaab, mens de selv arbeider i Somalia. Da Landinfo besøkte Kismayo i 2019, møtte vi flere kilder som forklarte at en del menn som jobbet i byen, hadde familien sin i Dadaab og pendlet frem og tilbake (kilde C og W).

Representanter for bistandsorganisasjoner i Dadaab (kilde H, møte 2023) understrekte samtidig at flyktninger/asylsøkere som er født i Dadaab og har tilbrakt livet sitt i leirene, ikke nødvendigvis har inngående kunnskap om maktforhold og hjemstedet i Somalia. Ifølge kilden gjelder dette typisk tredjegerasjons-flyktninger, dvs. barnebarn av de som flyktet til Dadaab fra Somalia. Under besøket vårt i 2023, passerte Landinfo også en stor gravplass med umarkerte graver dekket av steiner – nok en påminnelse om at livet går sin gang i leirene.

9 Frivillig retur til Somalia

I desember 2014 begynte kenyanske myndigheter, i samarbeid med UNHCR, å returnere flyktninger til Somalia. UNHCR (2019) understrekte at det var frivillig å returnere, og delte landkunnskap med flyktningene, slik at de selv kunne vurdere

hvorvidt de ønsket å returnere og eventuelt hvor. Ifølge offisiell statistikk returnerte totalt 86 000 personer i løpet av noen år (UNHCR 2024, s. 10), de fleste i 2016 (34 000) og 2017 (35 000) (se også MSF 2021, s. 12). Etter dette avtok antallet drastisk, til noen tusen/hundre årlig, og siden 2020 nesten ingen. Kilde P (møte i Nairobi 2023) stilte seg tvilende til statistikken fra UNHCR, og påstod at «titusener» har blitt uriktig registrert som returnert, selv om de fortsatt oppholder seg i Dadaab. Landinfo kan verken bekrefte eller avkrefte påstanden. Som beskrevet under, er det reelle antallet uansett trolig langt lavere enn 86 000, da de returnerte ikke nødvendigvis returnerte permanent.

De returnerte dro til ulike deler av Somalia, men det store flertallet ifølge UNHCR (2019, s. 5) til Nedre Juba (cirka 50 000), og Mogadishu (cirka 20 000). Etter Landinfos forståelse returnerte førstnevnte i stor grad langs bakken, sistnevnte med fly.

Bakgrunnen til de returnerte og årsakene til returen, er uklar. Da Landinfo besøkte Kismayo i 2019, møtte vi flere kilder som uttalte at byen nylig hadde tatt imot mange returnerte flyktninger fra Dadaab. Kilde V, som jobbet for en internasjonal organisasjon som ga humanitær bistand blant annet til returnerte fra Dadaab, viste til at det først og fremst var personer som hadde flyktet til Kenya etter 2011, som valgte å returnere, mens personer som flyktet til Kenya på 1990-tallet, ble værende i Dadaab. Kilden opplyste videre at noen ble returnert med fly, men at de fleste reiste landeveien via Dhobley, øst for Dadaab.³⁶ En lokal representant for en annen internasjonal bistandsorganisasjon (kilde W), som tidligere hadde jobbet i Dadaab og selv hadde familie i en av leirene, forklarte at flertallet av de returnerte var Jareer og Hawiye fra Juba-regionene.

En vesentlig del av de som returnerte til Somalia i årene etter 2014, har senere på nytt flyktet til Kenya. Da Landinfo besøkte Dadaab under profileringen i februar 2023, fantes det en egen kategori for denne gruppen (se over). Representanter for en internasjonal organisasjon som jobber med flyktninger i Dadaab, og som hadde innsikt i profileringen (kilde E), oppga at cirka en fjerdedel av de profilerte var tidligere repatrierte. Det er uklart i hvilken grad disse senere ble registrert som asylsøkere, da Kenya gjenåpnet for dette, eller om de har forblitt registrert som «returnert» i flyktningdatabasen.

10 Kan flyktninger bli kenyanske statsborgere?

Kenyansk statsborgerskapslovgivning går tilbake til da Kenya ble uavhengig fra britisk koloniherrredømme den 12. desember 1963 (Nalule 2020). Reglene for statsborgerskap har gjennomgått en rekke endringer etter dette, senest i 2010-

³⁶ Mange returnerte ifølge kilde V gjennom al-Shabaab-områder i Sør-Somalia, uten at dette bød på sikkerhetsmessige utfordringer for de hjemreisende.

2012, da Kenya fikk ny grunnlov (Constitution of Kenya 2010), statsborgerskapslov (Citizenship and Immigration Act 2011) og -forskrift (Kenya Citizenship and Immigration Regulations 2012). Ifølge dagens regelverk kan statsborgerskap erverves gjennom fødsel eller registrering.

Statsborgerskap ved fødsel gis til personer med kenyansk mor eller far, uavhengig av om barnet er født i Kenya eller ikke, jf. kapittel 14 første ledd i grunnloven. I praksis skjer dette ved at personer i Kenya er lovpålagt å registrere seg hos National Registration Bureau (NRB) når de er 18 år, og da blant annet må fremlegge mors eller fars nasjonale ID-kort som nasjonalitetsbevis.³⁷ Etniske somaliere må i tillegg møte foran en undersøkelseskomité for utspørring, da kenyanske myndigheter ikke har full oversikt over den etnisk somaliske delen av befolkningen og er kjent med at personer fra Somalia kan utgi seg for å være kenyanske statsborgere.

Kenyansk statsborgerskap ved registrering kan blant annet erverves ved søknad etter syv års ekteskap med en kenyansk statsborger eller syv års lovlig opphold. Statsborgerskapsloven og -forskriften setter opp en rekke vilkår. Etter Landinfos forståelse står det ikke noe sted at flyktninger er unntatt fra denne muligheten, men Landinfos kilder uttrykker tydelig at lov og praksis ikke nødvendigvis sammenfaller. Ifølge Somalias ambassade i Nairobi (møte i Nairobi 2023) får somaliske flyktninger normalt ikke kenyansk statsborgerskap, uavhengig av lovverk. Kilde P, som har jobbet med flyktninger i Kenya i en årrekke, var av samme oppfatning (møte i Nairobi 2024).

Også de andre kildene Landinfo tok opp spørsmålet med, mente at det er vanskelig for å flyktninger å få kenyansk statsborgerskap, men antydnet at noen likevel får det gjennom ekteskap, særlig om de er gift med en kenyansk mann (kilde B, møte i Nairobi 2023; kilde Q; kilde R, møter i Mombasa 2023). Kildene understrekte likevel at mange somaliske flyktninger som er gift med en kenyansk borger, ikke får statsborgerskap, selv om de oppfyller lovens krav. Kilde B og kilde Q forklarte at ekteskap mellom somaliske flyktninger og kenyansk-somaliere er vanlig (Haki Na Sheria 2021, s. 20-21), men at etniske somaliere normalt ikke gifter seg med etniske ikke-somaliere.

Caroline Nalule, jurist med ekspertise på flyktninger og statsborgerskap i Kenya (e-post 4. november 2022), viser til at praksis er uklar, da det foreligger lite informasjon om muligheten for flyktninger til å erverve kenyansk statsborgerskap. Tilgjengelig informasjon tilsier imidlertid ifølge henne at kenyanske myndigheter ikke nødvendigvis følger lovverket på dette området og at det følgerlig kan være vanskelig for flyktninger å få kenyansk statsborgerskap.

Kenyansk media har tidligere meldt om saker hvor flyktninger som er gift med kenyanske borgere, har gått til sak mot kenyanske myndigheter fordi de ikke har

³⁷ Dette er nærmere omtalt i et eget temanotat, som er under utarbeidelse.

fått kenyansk statsborgerskap (se for eksempel Muthoni 2023; Dhala 2024), men Landinfo har ikke funnet informasjon om utfallet av sakene.

Flere av kildene forklarte at noen flyktninger (og andre somaliere) erverver seg kenyansk statsborgerskap på irregulært vis. Dette omtales nærmere i et eget temanotat, som er under utarbeidelse, men har sammenheng med at kenyanske myndigheter ikke har full oversikt over den etnisk somaliske delen av sin befolkning. Ifølge kilde N (møte i Dadaab 2023) unngår noen flyktninger registrering, særlig av barn, som flyktninger/asylsøkere, for at fingeravtrykkene deres ikke skal havne i flyktningdatabasen, og dermed holde muligheten åpen for å søke om kenyansk ID-kort som kenyansk-somalier når de fyller 18 år, og slik bli registrert som kenyansk borger. Som nent over, er alle kenyanere pålagt å søke om nasjonalt ID-kort når de er 18 år. De må da blant annet fremlegge fars eller mors nasjonale ID-kort, men ifølge kilde N foretas det ingen DNA-sjekk, og det er følgelig mulig å få en kenyansk-somalisk mann eller kvinne til å utgi seg for å være ens far eller mor.

Skriftlige kilder

- Asteriko, Stephen (2022, 11. mai). Garissa residents to resume vetting process for ID cards. *The Star*. Tilgjengelig fra <https://www.the-star.co.ke/counties/north-eastern/2022-05-11-garissa-residents-to-resume-vetting-process-for-id-cards/>.
- BBC (2015, 3. april). Kenya attack: 147 dead in Garissa University assault. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-africa-32169080>.
- BBC (2017, 9. februar). Kenyan closure of Dadaab refugee camp blocked by high court. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-africa-38917681>.
- Citizenship and Immigration Act, 2011 (2011). *Citizenship and Immigration Act, 2011*. Tilgjengelig fra https://constitutionnet.org/sites/default/files/the_kenya_citizenship_and_immigration_act_2011_1.pdf.
- Constitution of Kenya, 2010 (2010). *Constitution of Kenya, 2010*. Tilgjengelig fra parliament.go.ke/sites/default/files/2017-05/The_Constitution_of_Kenya_2010.pdf.
- Deutsche Welle (2021, 24. mars). Kenya demands UN close 2 refugee camps. *Deutsche Welle*. Tilgjengelig fra <https://www.dw.com/en/kenya-demands-un-close-2-refugee-camps/a-56975213>.
- Dhala, Khairunissa (2024, 23. mai). Could Kenya be the next refugee rights champion? *The New Humanitarian*. Tilgjengelig fra <https://www.thenewhumanitarian.org/opinion/2024/05/23/could-kenya-be-next-refugee-rights-champion#:~:text=The%20first,%20filed%20in%20November%202022,%20focuses%20on>.
- Directorate of Immigration Services (u.å.). *Work permits & passes - Class M: (Refugees)*. Tilgjengelig fra <https://immigration.go.ke/work-permits-passes/class-m-refugees/>.
- Garowe Online (2023, 15. februar). Al-Shabaab kills Kenyan police officers in Garissa. *Garowe Online*. Tilgjengelig fra <https://www.garoweonline.com/en/world/africa/somalia-al-shabaab-kills-kenyan-police-officers-in-garissa>.
- Gazette, The Kenya (2014, 22. desember). *Kenya Gazette Supplement 22nd December 2014*. Tilgjengelig fra http://kenyalaw.org/kl/fileadmin/pdfdownloads/AmendmentActs/2014/SecurityLaws_Amendment_Act_2014.pdf.
- Gazette, The Kenya (2016, 29. april). *The Kenya Gazette 29th April 2016*. Tilgjengelig fra http://kenyalaw.org/kenya_gazette/gazette/volume/MTMxNA--/Vol.CXVIII-No.46/.
- Haki Na Sheria (2021). *Biometric purgatory: How the double registration of vulnerable Kenyan citizens in the UNHCR database left them at risk of statelessness*. Tilgjengelig fra <https://hakinasheria.org/publications.html>.
- International Crisis Group (2012, 15. februar). *The Kenyan Military Intervention in Somalia*. Nairobi: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <https://icg-prod.s3.amazonaws.com/184%20The%20Kenyan%20Military%20Intervention%20in%20Somalia.pdf>.

- Kenya Citizenship and Immigration Regulations, 2012 (2012). *Kenya Citizenship and Immigration Regulations, 2012*. Tilgjengelig fra <https://citizenshiprightsafrika.org/kenya-citizenship-and-immigration-regulations-2012/>.
- Kenya National Bureau of Statistics (2019, desember). *2019 Kenya Population and Housing Census Volume IV: Distribution of Population by Socio-Economic Characteristics*. Tilgjengelig fra <https://housingfinanceafrica.org/app/uploads/VOLUME-IV-KPHC-2019.pdf>.
- Landinfo (2014, 24. juni). *Midtre og Nedre Juba*. Oslo: Landinfo. Internt tilgjengelig i Landdatabasen.
- Landinfo (2017, 6. mars). *Etiopia: ONLF i Somali-regionen og reaksjoner fra myndighetene*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Etiopia-ONLF-i-Somali-regionen-og-reaksjoner-fra-myndighetene.pdf>.
- Landinfo (2018, 7. desember). *Etiopia: ONLF og reaksjoner fra myndighetene*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/12/Etiopia-respons-ONLF-og-reaksjoner-fra-myndighetene-07122018-Oppdatert.pdf>.
- Landinfo (2019, 21. oktober). *Søknad om pass ved Somalias ambassade i Berlin*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2019/10/Somalia-respons-S%C3%B8knad-om-pass-ved-Somalias-ambassade-i-Berlin-21102019.pdf>.
- Landinfo (2022a, 14. september). *Somalia: Kjønnsmestelse av kvinner*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/wp-content/uploads/2022/09/Somalia-temanotat-Kjonnsmestelse-av-kvinner-03032021_oppdatert-16112021_13092022.pdf.
- Landinfo (2022b, 20. januar). *Somalia: Navnetradisjoner*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2022/01/Respons-Somalia-Navnetradisjoner-20012022.pdf>.
- Landinfo (2023, 18. august). *Somalia: Bantu/jareer*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/wp-content/uploads/2023/08/Somalia-respons-Bantu_jareer-18082023.pdf.
- Landinfo (2024a, 16. februar). *Grensekryssing og opphold i Nairobi for irregulære migranter fra Somalia*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2024/02/Kenya-Somalia-temanotat-Grensekryssing-og-opphold-i-Nairobi-for-irregulære-migranter-fra-Somalia-16022024.pdf>.
- Landinfo (2024b, 6. februar). *Kvinnelig kjønnsmestelse blant kenyansk-somaliere*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2024/02/Kenya-temanotat-Kvinnelig-kjonnsmestelse-blant-kenyansk-somaliere-06022024.pdf>.
- McConnell, Tristan (2015, 21. september). 'Close Your Eyes and Pretend to Be Dead' - What really happened two years ago in the bloody attack on Nairobi's Westgate Mall. *Foreign Policy*. Tilgjengelig fra <https://foreignpolicy.com/2015/09/20/nairobi-kenya-westgate-mall-attack-al-shabab/>.
- McKenzie, David; Swails, Brent & Mukhtar, Idris (2019, 9. oktober). How fake refugees from Kenya got settled in the US and Europe. *CNN*. Tilgjengelig fra <https://edition.cnn.com/2019/10/09/africa/fake-refugees-kenya-intl/index.html>.
- MSF (2021, 6. desember). *In Search of Dignity - Refugees in Kenya Face a Reckoning*. Tilgjengelig fra <https://www.msf.org/search-dignity-refugees-kenya-face-reckoning>.
- Muthoni, John (2023, 13. februar). Government sued for failing to recognise Kenyan, refugee unions. *The Standard*. Tilgjengelig fra

<https://www.standardmedia.co.ke/national/article/2001467097/government-sued-for-failing-to-recognise-kenyan-refugee-unions>.

Nalule, Caroline (2020, April). *Report on Citizenship Law: Kenya*. Tilgjengelig fra https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/66749/RSC_GLOBALCIT_CR_2020_7.pdf?sequence=1.

Norwegian Refugee Council (2018, august). *Supporting Kakuma's Refugees - The Importance of Freedom of Movement*. Tilgjengelig fra https://www.nrc.no/globalassets/pdf/briefing-notes/kakumas-refugees-freedom-of-movement/nrc_ihrc_movementpass_briefingpaper_aug18.pdf.

NRC (2017, november). *Recognising Nairobi's Refugees - The Challenges and Significance of Documentation Proving Identity and Status*. Tilgjengelig fra <https://www.nrc.no/globalassets/pdf/reports/refugees-in-nairobi/recognising-nairobi-refugees.pdf>.

Odeny, Tabnacha (2024, 20. juni). Daadab, Kakuma to be municipalities in Refugees Integration Plan. *The Star*. Tilgjengelig fra <https://www.the-star.co.ke/news/realtime/2024-06-20-daadab-kakuma-to-be-municipalities-in-refugees-integration-plan>.

Ombati, Cyrus (2023a, 2. november). Kindiki gazettes refugees' documents to enable them get jobs in Kenya. *The Star*. Tilgjengelig fra <https://www.the-star.co.ke/news/realtime/2023-11-02-kindiki-gazettes-refugees-documents-to-enable-them-get-jobs-in-kenya/>.

Ombati, Cyrus (2023b, 11. januar). Why Kenya reopened two refugee camps in Dadaab. *The Star*. Tilgjengelig fra <https://www.the-star.co.ke/news/2023-01-11-why-kenya-re-opened-two-refugee-camps-in-dadaab/>

Oruta, Brian (2024, 2. oktober). Why refugees, asylum seekers in Kenya have been asked to surrender passports of origin. *The Star*. Tilgjengelig fra <https://www.the-star.co.ke/news/realtime/2024-10-02-why-refugees-asylum-seekers-in-kenya-have-been-asked-to-surrender-passports-of-origin>.

Penal Code, 1930 (1930). *Penal Code, 1930*. Tilgjengelig fra <https://new.kenyalaw.org/akn/ke/act/1930/10/eng@2023-12-11>.

Refugee Act, 2006 (2006, 30. desember). *Refugee Act, 2006*. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/legal/legislation/natlegbod/2006/en/43102>.

Refugee Act, 2021 (2021, 23. november). *Refugee Act, 2021*. Tilgjengelig fra http://kenyalaw.org/kl/fileadmin/pdfdownloads/Acts/2021/TheRefugeesAct_No10of2021.pdf.

Refugees (General) Regulations, 2024 (2024, 20. februar). *Refugees (General) Regulations, 2024*. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/legal/decrees/natlegbod/2024/en/147929>.

Security Laws (Amendment) Act, 2014 (2014). *Security Laws (Amendment) Act, 2014*. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/pdfid/4df202da2.pdf>.

UN Habitat (2021, juni). *Dadaab Spatial Profile*. Tilgjengelig fra <https://unhabitat.org/dadaab-spatial-profile>.

UNHCR (2019). *Voluntary repatriation*. Tilgjengelig fra <https://reporting.unhcr.org/sites/default/files/UNHCR%20Somalia%20Update%20on%20VolRep%20-%20June%202019.pdf>.

- UNHCR (2021, 25. mars). *UNHCR Statement on the situation of LGBTIQ+ refugees in Kakuma camp*. Tilgjengelig fra <https://www.unhcr.org/ke/19859-unhcr-statement-on-the-situation-of-lgbtq-refugees-in-kakuma-camp.html>.
- UNHCR (2024, 30. juni). *Kenya - Registered refugees and asylum-seekers*. Tilgjengelig fra <https://www.unhcr.org/ke/wp-content/uploads/sites/2/2024/07/Kenya-Statistics-Package-June-2024.pdf>.
- UNHCR (u.å.-a). *Frequently asked questions*. Tilgjengelig fra <https://www.unhcr.org/blogs/wp-content/uploads/sites/48/2018/03/2018-03-16-PRIMES-Flyer.pdf>.
- UNHCR (u.å.-b). *Guidance on Registration and Identity Management - Registration tools*. Tilgjengelig fra <https://www.unhcr.org/registration-guidance/chapter3/registration-tools/>.
- UNHCR (u.å.-c). *Kakuma Refugee Camp*. Tilgjengelig fra <https://www.unhcr.org/ke/kakuma-refugee-camp>.
- United States Committee for Refugees and Immigrants (1999, 1. januar). *U.S. Committee for Refugees World Refugee Survey 1999 - Kenya*. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/reference/annualreport/uscir/1999/en/18591>.
- Yusuf, Mohammed (2021, 9. april). *Kenya Refugee Supporters Welcome Suspension of Camp Closures*. *Voice of America*. Tilgjengelig fra https://www.voanews.com/a/africa_kenya-refugee-supporters-welcome-suspension-camp-closures/6204357.html.

Muntlige kilder

DRS, møte i Dadaab, 22. og 23. februar 2023

Kilde A, kenyansk-somalisk advokat, møte i Nairobi, 21. februar 2023

Kilde B, lokal representant for en organisasjon som jobber for migranter i Kenya og Somalia, møte i Nairobi, 21. februar 2023

Kilde C, lokale ressurspersoner med innsikt i hvordan kenyanske myndigheter registrerer kenyansk-somaliere, møte i Nairobi, 21. februar 2023

Kilde D, lokal sikkerhetsanalytiker for en internasjonal organisasjon, møte i Dadaab, 22. februar 2023

Kilde E, representanter for en internasjonal organisasjon, som jobber med flyktninger i Dadaab-leirene, møte i Dadaab, 22. februar 2023

Kilde F, kenyansk-somaliere som jobbet med profilering av uregistrerte flyktninger, feltbesøk i Dadaab, 23. februar 2023

Kilde G, kenyanske myndigheter, møter i Dadaab, 22. og 23. februar 2023

Kilde H, representanter for ulike bistandsorganisasjoner i Dadaab, møte i Dadaab, 23. februar 2023

Kilde I, representanter for lengværende flyktninger, møter i Dadaab, 23. og 24. februar 2023

Kilde J, kenyansk-somalisk ressursperson fra vertsfellesskapet (host community) i Dadaab, møte i Dadaab, 24. februar 2023

Kilde K, nyankomne flyktninger, feltbesøk i utkantområder av Dadaab, 23. februar 2023

Kilde L, representanter for kenyansk politi og andre sikkerhetsstyrker i Dadaab og grenseområdene, møte i Dadaab, 24. februar 2023

Kilde M, representant for en internasjonal organisasjon som jobber i leirene, møte i Dadaab, 23. februar 2023, samt WhatsApps-melding av 28. februar 2023).

Kilde N, lokal ressursperson, som har jobbet i Dadaab-leirene i mange år, møte i Dadaab, 23. februar 2023

Kilde O, somalisk journalist, møte i Dadaab, 23. februar 2023

Kilde P, representant for en internasjonal organisasjon som jobber med flyktninger i Kenya, møter i Nairobi, 24. februar 2023 og 13. mai 2024, samt e-post av 19. april 2023, 11. november og 19. november 2023

Kilde Q, kenyansk-somalisk ressursperson, med god innsikt i det somaliske miljøet i Mombasa, møte i Mombasa, 27. februar 2023

Kilde R, representant for en lokal organisasjon som jobber med migranter i Kenya, møte i Mombasa, 27. februar 2023

Kilde S, somalisk-kenyansk ressursperson, med god innsikt i det somaliske miljøet i Nairobi, møte i Nairobi, 3. juni 2022

Kilde T, representant for en internasjonal organisasjon som jobber for flyktninger i Kenya, møte i Nairobi, 3. juni 2022

Kilde U, representanter for en internasjonal organisasjon som jobber med flyktninger i Kenya, Teams-møte 21. juni 2022

Kilde V, representant for en internasjonal organisasjon som jobber med internt fordrevne og returnerte flyktninger i Somalia, møte i Kismayo, 13. februar 2019

Kilde W, lokal representant for en internasjonal organisasjon som jobber med flyktninger i Somalia, møte i Kismayo, 13. februar 2019

Kilde X, diplomater i Nairobi, e-poster av 10. november 2022 og 20. april 2023

Nalule, Caroline, jurist med ekspertise på flyktninger og statsborgerskap i Kenya, e-post av 4. november 2022

NRB, møte i Dadaab, 23. februar 2023

Somalias ambassade i Nairobi, møte i Nairobi, 20. februar 2023